

Mette Birkedal Bruuns tale ved Bibliotekshaven LIVE 4:4

Taler

Mette Birkedal Bruun
Professor i kirkehistorie ved
Københavns Universitet

Dato

12. september 2024

Sted

Det Kongelige Biblioteks Have,
Christiansborg Slot,
Proviantpassagen 1, 1218
København

Omstændigheder

Over fire sensommertorsdage i august og september inviterede Det Kgl. Bibliotek til Bibliotekshaven LIVE. Årets tema var **forandring** og arrangementerne bød på forskellige performances, herunder **dagens taler**, som denne dag var Mette Birkedal Bruun.

1 Det er krisernes tid.

Krise kommer af det græske ord *krisis*, som betyder: dom, vurdering eller beslutning ... Men *krisis* betegner også det vendepunkt i et alvorligt sygdomsforløb, hvor den syge går mod enten helbredelse eller undergang.

En krise er altså et farligt øjeblik. Men det er også et øjeblik, der er intenst ladet med muligheden for forandring. Og forandring er det, vi taler om her. Jeg vil gerne takke for invitationen til at være med. Jeg hedder Mette Birkedal Bruun, jeg er kirkehistoriker på Københavns Universitet.

Jeg vil tale om forskningens forandring.

Min egen forskning handler om munke. Om mennesker der er i verden ved at trække sig ud af verden. Det virker meget verdensfjernt, men det er det ikke nødvendigvis. I den del af forskningen, som jeg kommer fra, dvs. humaniora eller humanvidenskaberne, undersøger vi, hvad det vil sige at være menneske. Menneske i verden, menneske væk fra verden, menneske med et sprog, et værdisæt, en historisk sammenhæng, et menneske, der udtrykker sig i kunst, musik og kommunikation af forskellig art. Vi undersøger, hvad det ville sige at være menneske før, og hvad det vil sige at være menneske nu. Menneske i verden, menneske i samfundet, menneske på planeten. Mennesker i sig selv, med andre mennesker, med naturen.

Forskningen trækker de lange linjer. Den lægger en grund af viden og forståelse og kritisk analyse under alle de informationer, vi omgiver os med hver dag. Men forskningen er også først med det sidste nye. Den peger fremad, udad, videre mod fremtiden.

30

Forskningen skal kunne begge dele. Det lange seje træk og de hurtige ryk. For vi ved aldrig, hvornår vi pludselig får brug for viden om et eller andet fra den store fond af indsigt og undersøgelse, som forskningen står på. Hvornår vi får brug for folk, der ved noget om smitte, som kan forstå russisk, som ved noget om klimaændringer i den dybe fortid.

35

Tilbage til munkene. De trak sig tilbage fra verden for at komme nærmere Gud. Jeg forsker i tilbagetrækning. Hvordan foregår den? Hvordan trækker man grænser mellem sig selv og verden. For munkene handler det om klostermuren og en bestemt levevis med en masse regler. Fra munkene udviklede jeg perspektivet til andre former for tilbagetrækning i historien. Jeg blev optaget af begrebet om det private, af de grænser som individer trækker mellem sig selv og andre. Det kunne jeg ikke studere alene. Jeg måtte alliere mig med forskere, som ved noget om lovgivning, arkitektur, sociale forhold, politiske ideer på forskellige tidspunkter i historien.

45

Ved Centre for Privacy Studies (DNRF138) bedriver vi historisk forskning i det private. Vi udvikler nye tværfaglige samarbejdsformer. Det er virkelig svært. For alle vi forskere ved Centre for Privacy Studies er uddannet til at arbejde alene og til at arbejde inden for en afgrænset videnskabelig profil. Hvis vi vil arbejde sammen, skal vi lægge noget af vores uddannelse fra os og prøve at åbne os mod nye måder at være faglige på. Vi er nødt til at forandre vores faglige tilgange og måder at tænke på. Vi forandrer os, så det knager i alle vores videnskabelige fuger.

55

Vi er opdraget til at arbejde alene, for det gør man i de videnskabelige traditioner, **vi** kommer fra. Men det gælder også mere generelt, at den videnskabelige verden hylder eneren. Den videnskabsmand eller nogle gange kvinde, som står frem som noget helt specielt. Vi er alle opdraget til at ville være dén ene videnskabsmand, der står frem foran alle de andre som en lysende stjerne. Når vi arbejder på tværs af forskningsfelter, skal vi lægge dén drøm fra os for en stund. Vi skal sætte samarbejdet forrest. Jeg skal arbejde på vores fælles succes og ikke bare på min egen. Det knager i alle mine videnskabelige

60

65 forfængeligheds fuger, når jeg skal forandre mig på den måde.

Det er spændende at forske historisk, men det er jo endnu mere spændende, hvis vi kan vise folk, at historien kan kaste lys over nutiden. På Centre for Privacy Studies øver vi os i at tale med forskere og praktikere, der arbejder med privatliv og privacy i dag: lovgivere, teknologer, folk, der arbejder med GDPR eller kunstig intelligens. Vi indgår i konferencer og samtaler. Vi holder oplæg om, hvad vores historiske forskning viser. Vi kan se, at når mennesker på forskellige tidspunkter i historien prøver at afgrænse og værne om deres privatliv, er der en masse forskellige ting på spil. Vi undersøger historiske dokumenter og spørger: Hvem har magt over adgangen til privatliv? Hvem har magt og ret og pligt til at overvåge andre? Hvem betaler? Hvem lider overlast? Hvilke værdier driver hele foretagendet?

Jeg er kirkehistoriker, jeg interesserer mig især for, hvad folk troede på i fortiden. Vi tror også på alt muligt i dag. Måske tror vi ikke på Gud, men vi tror på økonomiske vilkår, på demokrati, velstand, sikkerhed, sundhed og et langt liv. Vi tror også på, at lykke ser ud på en bestemt måde eller at en familie eller et hjem ser ud på en bestemt måde. Den slags værdier er med til at bestemme, hvordan vi forholder os til privathed og overvågning i dag. Historikere kan stille spørgsmål til folk, der arbejder med privatliv og privacy i nutiden: Hvilke værdier har vi nu om stunder? Hvem bestemmer? Hvem betaler? Hvem lider overlast? Det kræver mod at indgå i den slags samtaler, hvor vi historikere er langt uden for vores komfort zone som forskere. Vi forandrer vores forestilling om, hvad vi kan udrette med vores fag. Det knager og brager i hele vores behov for at stå på sikker grund.

Privatliv foregår nogle gange i hjemmet. Hjemmet er blevet et nyt interessefelt for mig. Lige nu er jeg med i et projekt om hjemmebehandling. Altså: hvad sker der med hjemmet, når hospitalsindlæggelsen rykker hjem? Hvad sker der med det menneske, som er sygt i hjemmet? Med de mennesker, der er pårørende til den syge? Og de sygeplejersker, der har deres arbejdsplads i folks hjem. Jeg arbejder sammen med forskere fra bl.a. antropologi, jura, teknologistudier, historie og farmaci.

Men også med sygeplejersker fra hjemmeplejen, Bispebjerg og Rigshospitalet, med farmaceuter og med konsulenter, der ser på den økonomiske og politiske side af sagen. I projektet arbejder vi med mange forskellige forskningstilgange,

og vi må – igen – prøve at lægge noget af vores egen videnskabelige tradition fra
105 os for at forstå hinandens tilgang. Men vi arbejder også med praktikere, der står
med daglige erfaringer på egen krop og en hel masse viden og indsigt, som vi
som forskere ikke har adgang til. Det er en gave og glæde, men det er også en
linedans. Forskerne kan måske blive lidt lammede af ærefrygt, når de står over
for sygeplejerskernes kolossale praktiske viden, og sygeplejerskerne kan være på
110 vagt over for forskernes teoretiske sprog. Vi skal opløse vores fordomme om
hinanden og forandre vores egne usikkerheder i det faglige møde om vores fælles
interesse. Det knager og brager i alle vores faglige fuger og usikkerheder, mens vi
lærer at bringe teori og praktik i samspil på en frugtbar måde.

115 Det er krisernes tid. Det er et øjeblik for forandring. Tiden kaster en udfordring
og en invitation til os forskere: vi må blive bedre til at arbejde med hinanden i
respekt for hinandens faglighed og i fælles overvindelse af dén faglige fiksering
på den enkelte forskers succes, som er så central for hele systemet. Vi må række
langt ud over vores egen faglighed. På tværs af humanvidenskab,
120 naturvidenskab, teknologi og medicin. Vi må have udvekslinger med folk med
praktisk viden og erfaring. Og det vil knage og brage i alle fugerne, men vi må
gøre det.

For det er krisernes tid. Og kriserne er så komplekse, at vi har brug for alle
125 mulige vinkler for at komme hele vejen rundt. Det kræver træning, det kræver
mod. Det kræver, at jeg åbner min faglige horisont og videnskabelige
grundindstilling og overgiver mig til det fælles arbejde med forskere og
praktikere, der forandrer os gensidigt.

130

Kilde

Manuskript tilsendt af taler

Kildetype

Digitalt manuskript

135

Tags

Foredrag

Relateret

Henrik C. Wegeners tale ved Bibliotekshaven LIVE 1:4
22. august 2024

140

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mette-birkedal-bruuns-tale-ved-bibliotekshaven-live-4-4>